

Annwyl Randdeiliaid,

Yn 2021, cyhoeddodd Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) asesiad ar sail y targedau tynnach o ran ffosfforws a bennwyd ar sail argymhellion y Cydbwyllgor Cadwraeth Natur (JNCC) yn 2016 er mwyn amddiffyn afonydd a ddynodir yn Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACA). Roedd yr asesiad yn dangos bod nifer o afonydd oedd yn arfer cydymffurfio yn methu â chyflawni'r targedau llymch o ran ffosfforws. Er mwyn deall cyfraniad DCWW at y baich ffosfforws sydd yn yr afonydd, ac asesu unrhyw welliannau y gallai fod angen i ni ei wneud o ran yr hyn sy'n cael eu rhyddhau o'n GTDG, rydyn ni wedi diweddarau ac ail-asesu ein modelau o ran ansawdd dŵr gan ddefnyddio SAGIS (System Gwybodaeth Ddaearyddol am Ddosbarthiad Ffynonellau), sef yr offeryn safonol y mae'r rheoleiddiwr a'r diwydiant yn ei ddefnyddio. Ymarfer ar y cyd a gynhaliwyd mewn cydweithrediad â'n rheoleiddiwr amgylcheddol oedd hwn. Heddiw, mae'n dda gen i gyhoeddi dogfennau allweddol mewn perthynas â'r gwaith modelu yma ar ein gwefan, a chyfleu bwriad Dŵr Cymru i fuddsoddi er mwyn cynorthwyo'r ymdrechion cydweithredol i adfer yr afonydd i statws ffatriol o ran cadwraeth wrth gynnal y datblygiad economaidd sydd ei angen ar Gymru i fod yn gymuned lewyrchus.

Cynnwys y cyhoeddiad

Adroddiadau annhechnegol SAGIS (5 dogfen yn cwmpasu afonydd Dyfrdwy, Gwy, Teifi, Cleddau ac Wysg)

Mae'r adroddiadau hyn wedi cael eu harchwilio'n annibynnol gan drydydd parti a gomisiynwyd gan ein rheoleiddiwr amgylcheddol, ac er eu bod nhw'n cynnwys gwybodaeth a allai fod yn ddefnyddiol am sectorau eraill, fe'u cymeradwywyd at ddefnydd cynllunio'r diwydiant dŵr yn unig. Mae rhagor o wybodaeth am hyn yn yr adroddiadau unigol.

Mae dogfennau tebyg sy'n cwmpasu'r 4 ACA sy'n llwyddo yn cael eu harchwilio gan CNC ar hyn o bryd, a chaiff y rhain eu cyhoeddi'n ddiweddarach.

Data ar ddsbarthiad ffynonellau'r holl fasnau afonydd ACA sy'n methu yn ardal weithredol DCWW (yr ACA a'r cyrff dŵr nad ydynt wedi eu dynodi'n ACA sy'n draenio iddynt)

Mae'r data yma ar lefel cyrff dŵr unigol ac fe'i darperir mewn fformat Excel gyda chanllaw sy'n esbonio'r data am ddsbarthiad, cafeatau perthnasol a gwybodaeth ddefnyddiol.

Mapiau o ddeilliannau dosbarthiad ffynonellau fesur sector

Darperir ein hallbwn SAGIS ar ffurf map PDF ar gyfer pob dalgylch ACA sy'n methu hefyd.

Rhaglen trwyddedau ffosfforws ACA DCWW, wedi eu sgrinio yn ôl categorïau cydweithio

Byddwn ni'n cyhoeddi rhestr, wedi ei chymeradwyo gan ein rheoleiddiwr, o'n holl weithfeydd trin dŵr gwastraff (GTDG) sy'n rhyddhau i ddalgylchoedd ACA, yn uniongyrchol i'r afon ddynodedig ac i'r isafonydd sy'n ei bwydo. Bydd y rhestr hon yn clustnodi ymhle mae angen trwydded ffosfforws i ryddhau ein helifiant terfynol. Mae yna wybodaeth ychwanegol i helpu i dywys gwaith ar y cyd ag awdurdodau lleol a thrydydd partiion eraill (gweler y Pecyn Canllaw ar Gydweithio).

Defnyddiwyd SAGIS i glustnodi ymhle y mae angen i DCWW dynnu mwy ffosfforws er mwyn cyflawni ei 'gyfran deg' o'r gwelliannau sy'n angenrheidiol. Mae hyn yn dweud wrthym ymhle y dylem leihau faint o ffosfforws sy'n mynd i'r ACA er mwyn helpu i adfer statws ffatriol i'r afon. Mewn rhai lleoliadau, bydd hyn yn golygu bod angen i ni osod technoleg tynnu ffosfforws ar ein gweithfeydd trin dŵr gwastraff, gan gynnwys atebion sy'n seiliedig ar natur lle bo hynny'n briodol. Mewn lleoliadau eraill, mae'n bosibl y byddwn ni'n gallu cyflawni'r terfynau newydd heb fod angen prosesau ychwanegol.

Lle nad oes angen lleihau'r llwyth o ran ffosfforws, byddwn ni'n cytuno ar derfyn newydd 'wrth gefn' er mwyn helpu i atal y corff dŵr rhag gwaethygu. Bydd hynny'n golygu bod pob un o GTDG DCWW sy'n rhyddhau mwy na 20m³/dydd i ACA, neu gorff dŵr nad yw'n ddynodedig sy'n draenio i ACA, yn bodloni amodau trwydded ffosfforws erbyn diwedd ein rhaglen fuddsoddi. Caiff y buddsoddiad ei flaenoriaethu er mwyn tacio'r safleoedd sy'n cyfrannu'r llwyth ffosfforws mwyaf yn gyntaf, gyda'r safleoedd llai yn dilyn yn nes ymlaen yn y rhaglen. Rydyn ni'n disgwyl cwblhau'r rhaglen ddiwedd 2032.

Mae hi'n bwysig deall bod y rhaglen hon yn dasg sylweddol o ran logisteg ac o ran arian, ac am hynny bydd angen ei gyflawni dros gyfnod sawl cynllun buddsoddi 5 mlynedd neu Gynllun Rheoli Asedau (AMP), a bydd angen cydsyniad OFWAT yn hynny o beth. Wrth i ni symud trwy'r broses gydsynio ar gyfer pob cyfnod buddsoddi gydag OFWAT, byddwn ni'n darparu rhagor o wybodaeth am ddyddiad cyflawni penodol pob cynllun.

Pecyn canllaw ar gydweithio

Er y bydd ein buddsoddiad yn tynnu tipyn sylweddol o ffosfforws o'n carthffosioeth, yn y mwyafrif o achosion ni fydd hyn, ar ei ben ei hun, yn golygu bod yr ACA yn cydymffurfio â'r targedau o ran ansawdd dŵr. Nid yw hyn yn rhywbeth y gall DCWW ei gyflawni ar ei ben ei hun, a bydd angen ymdrech gyfunol gan yr holl sectorau o dan sylw i gyflawni'r nod. Dyma pan roeddwn i am dynnu sylw at ein diddordeb mewn cydweithio i wella deilliannau ein cynlluniau buddsoddi, naill ai trwy dynnu maetholion mewn ffordd fwy cynaliadwy, neu trwy ddulliau o weithredu sy'n cyflawni manteision ehangach o ran yr amgylchedd, o ran lleihau carbon neu o ran y gymdeithas.

Bydd y pecyn hwn yn disgrifio'r dull o fynd ati i weithio gyda DCWW i gyflawni asesiad(au) hyfywedd ar Wlyptir(oedd) Trin Adeiledig (CTW), a allai goel eu bwydo gan elifion terfynol wedi eu trin gan DCWW. Mae'r safleoedd hyn wedi cael eu sgrinio yn gategorïau er mwyn tynnu sylw at y gwahanol gyfleoedd sydd ar gael, ond dylid nodi y gallai'r rhain fod yn destun newid fel eu bod yn gyson ag adolygiad CNC o'r prosesau trwyddedu ac asesiad diweddar o'r hyblygrwydd sydd ar gael yn sgil cysylltiad yr awdurdod cynllunio lleol.

Cynlluniau Buddsoddi

Ym mis Gorffennaf 2022, fe gyhoeddais i fuddsoddiad ychwanegol o £100m mewn Ansawdd Dŵr Afonol, wedi ei ariannu trwy ein model nid-er-elw, i ychwanegu at ein cynlluniau cyfredol i fuddsoddi £836m. Mae £60m o'r buddsoddiad ychwanegol yma wedi cael ei ddyrannu i dynnu ffosfforws mewn GTDG, yn ogystal â'r rhai a enwyd eisoes yn ein rhaglen fuddsoddi cyfredol. Mae'r rhain yn cynnwys cynlluniau yn – Nhrefynwy, Llanffwyst, Cas-blaidd, Llanbedr Pont Steffan, Aberhonddu, Corwen a Threletert. Ar y safleoedd lle'r ydym ni eisoes yn buddsoddi i dynnu ffosfforws, a lle mae ein gwaith modelu wedi clustnodi bod angen lleihad pellach mewn ffosfforws yn y dyfodol, byddwn ni'n cyflawni ar y terfynau tynnach hyn mewn un cam lle bo modd. Mae gwelliannau pellach ar y gweill nawr ar gyfer cyfnodau AMP y dyfodol, gan gynnwys buddsoddi mewn cyrff dŵr eraill nad ydynt yn ACA er mwyn gwella ansawdd y dŵr. Fodd bynnag, dylid nodi bod ein rhaglen ffosfforws ACA yn seiliedig ar waith modelu yn unig, a gallai newid os daw tystiolaeth newydd i'r amlwg.

Tua'r dyfodol

Mae DCWW wedi cyhoeddi'r canllawiau, y wybodaeth a'r manylion sgrinio yma i fod yn agored ac yn onest gyda'n cwsmeriaid, i chwarae ein rhan mewn ymdrechion i adfer ein hafonydd mwyaf sensitif i statws ffafriol o ran cadwraeth, ac i helpu i leihau'r pwysau sydd ar gymunedau, awdurdodau cynllunio, darparwyr tai cymdeithasol a datblygwyr. Maent yn dangos hefyd ymhle rydyn ni'n credu bod yna gyfleoedd i gydweithio a lle gallwch weithio gyda ni i amddiffyn ein hafonydd a'n nentydd mwyaf sensitif eto fyth.

Byddwn ni'n cysylltu â'n rheoleiddwyr ac ag awdurdodau cynllunio lleol trwy'r Byrddau Rheoli Maetholion (NMB). Rwy'n credu y gall yr NMBs fod yn fforwm tryloyw cyffredinol ar gyfer gwneud penderfyniadau sy'n hanfodol i lwyddiant y rhain a'r mentrau dalgylch eraill sydd eu hangen arnom. Trwy chwarae ein rhan yn yr NMBs, rwy'n gobeithio y gallant gyflawni'r swyddogaeth hon trwy ddarparu'r llywodraethiant, y cyfeiriad strategol a'r ddealltwriaeth leol/penderfyniadau sy'n angenrheidiol er mwyn i ni lwyddo i leihau'r pwysau sydd yna ar gyfyngiadau cynllunio ac adfer ansawdd afonydd.

Yn gywir

Peter Perry
Y Prif Weithredwr